

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри
_____ Р. Пильнік
«___» _____ 2025 р.

Реєстраційний № ____
«___» _____ 2025 р.

**МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОЇ ЖИВОПИСНОЇ
КОМПОЗИЦІЇ «СОРОЧИНСЬКИЙ ЯРМАРОК»**

Кваліфікаційна робота студентки
групи ОМ-21
ступінь вищої освіти бакалавр
спеціальності 014.12 Середня освіта
(Образотворче мистецтво)

Лютої Діани Віталіївни

Керівник:

Кандидат педагогічних наук, доцент

Красюк Ірина Олександрівна

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS ___ Кількість балів

Голова ЕК _____

(підпис) _____ (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) _____ (прізвище, ініціали)

(підпис) _____ (прізвище, ініціали)

(підпис) _____ (прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Люта Діана Віталіївна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

Діана Люта

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТВОРЕННЯ ДЕКОРАТИВНИХ ЖИВОПИСНИХ КОМПОЗИЦІЙ.....	7
1.1. Основні поняття та особливості декоративного живопису в образотворчому мистецтві.....	7
1.2. Українські народні традиції як джерело натхнення для декоративного мистецтва – історія та яскраві представники.....	10
1.3. Жанрові особливості та художні образи у декоративних живописних композиціях «Сорочинського ярмарку»	14
Висновки до розділу 1.....	18
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНО-ТВОРЧОЇ ЧАСТИНИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В МАТЕРІАЛІ.....	19
2.1. Концепція та ідейний задум декоративної композиції «Сорочинський ярмарок»	19
2.2. Виконання ескізів, начерків, розробка кольорових та композиційних рішень, створення картону до майбутнього твору	21
2.3. Технічні аспекти реалізації композиції: матеріали, техніки, етапи роботи	24
Висновки до розділу 2.....	27
ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	31
ДОДАТКИ	34
ДОДАТКИ А.....	34
ДОДАТКИ Б	37

ВСТУП

Декоративний живопис є важливим напрямом образотворчого мистецтва, який поєднує традиції, культуру та художній стиль. Тема кваліфікаційної роботи «Методика виконання декоративної живописної композиції «Сорочинський ярмарок»» є актуальною, оскільки відображає багатство українських традицій, національного колориту та мистецького світогляду. Сорочинський ярмарок, як культурний феномен, уособлює народний побут, колоритну атмосферу та художню спадщину, що робить його яскравим джерелом для творчості.

Актуальність теми полягає у необхідності збереження та популяризації української культурної спадщини через декоративне мистецтво, а також у розвитку сучасних підходів до створення художніх композицій на основі народних традицій. Основним завданням роботи є дослідження методів і прийомів створення декоративної композиції, які відображають дух українського народного мистецтва, зокрема тематики Сорочинського ярмарку.

Вагомим чинником у дослідженні є необхідність інтеграції традиційних засобів виразності та сучасних технік у створенні художніх композицій, що сприяє їх актуалізації в сучасному мистецтві. Необхідно зазначити, що створення декоративної композиції вимагає врахування як історико-культурного контексту, так і специфічних технічних аспектів.

Розквіт фахових публікацій стану українського декоративного мистецтва ХХ століття пов'язаний з іменами М. Біляшівського, Ф. Ернста, В. Зуммера, Н. Коцюбинської, Є. Левитської, К. Мощенка, Д. Щербаківського та ін. У працях М. Біляшівського, К. Широцького, В. Щербаківського, Д. Щербаківського продовжувалося накопичення матеріалів з окремих видів декоративного мистецтва. В епоху «шістдесятництва» їхню справу продовжили П. Білецький, Г. Логвин, Л. Міляєва, В. Овсійчук та багато інших.

Значний внесок у становлення і розвиток теоретичного підґрунтя мистецтва України зробили мистецтвознавці ХХ – ХХІ ст.: О. Авраменко, А. Антонович, В. Бадяк, Т. Басанець, Ю. Белічко, Ю. Бірюльов, І. Блюміна, С.

Бушак, І. Верба, Л. Владич, Н. Глухенька, Д. Горбачов, Б. Горинь, О. Денисенко, Г. Івашків, Г. Коваленко, М. Криволапов, О. Лагутенко, О. Ламонова, С. Латанський, О. Петрова, С. Побожій, О. Роготченко, Г. Скляренко, Л. Соколюк, І. Удріс та інші [3, 9, 13].

Аналіз останніх досліджень у галузі декоративного мистецтва та живопису широко висвітлюють такі українські вчені Галина Вахрамєєва, Ольга Каленюк, Олександр Панфілов, Марина Саркісян, Олена Смоляр, Наталя Студенець тощо.

Серед яскравих майстрів, представників народного петриківського розпису можна виділити Ярину та Софію Гоменюк, Пелагею Глущенко, Тамару Кудіш, Василя Соколенка, Марфу Тимченко, Тетяну Пату та Федора Панка тощо, які здійснили у національній культурі фундамент для подальшого розвитку усіх видів і напрямків декоративного живопису: від традиційного до сучасного. Їхня творчість сприяла популяризації петриківського розпису на міжнародному рівні.

В мистецтві декоративного живопису українські митці продовжують жити тремтливим відчуттям краси рідної природи, національних традицій, що виникає в безпосередньому спілкуванні з нею, поєднавшись з осмисленням і узагальненням художнього образу. Протягом багатьох років українське мистецтво декоративного живопису пишається такими геніальними митцями: В. Барінова-Кулеба, Н. Білокінь, К. Білокур, М. Білас, М. Бойчук, П. Власенко, О. Гайдамака, І. Гришук, А. Горська, І. Гончар, О. Гудима, Л. Давиденко, М. Дмитренко, Ю. Ільюк, В. Зарецький, О. Збруцька, Т. Козакова, О. Костецький, І. Марчук, М. Муха, М. Примаченко, В. Проців, Л. Руба, М. Саркісян, Г. Синиця, І. Солодовніков, А. Шевчук, О. Юрченко, Т. Яблонська та багатьох інших. І сьогодні плеяда відомих талановитих мистців декоративного живопису складає певне бачення, своєрідний характер, риси суто національного забарвлення.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у визначенні основних напрямків розвитку декоративного живопису, здійсненні мистецтвознавчого аналізу й художньо-стильових особливостей декоративного живопису, проведенні

теоретичного аналізу колористичного трактування сюжетних мотивів образотворчої царини, розробці та реалізації декоративної живописної композиції «Сорочинський ярмарок», яка відображатиме народний колорит, композиційну гармонію та художню виразність.

Відповідно до мети дослідження, були виділені такі **завдання** роботи:

- дослідити історичний та культурний контекст «Сорочинського ярмарку» як джерела натхнення для створення декоративної композиції;
- вивчити особливості декоративного живопису та його засоби виразності в українському народному мистецтві;
- проаналізувати приклади декоративного мистецтва, які відображають народні традиції, для визначення художніх прийомів і технік;
- розробити концепцію композиції: створити ескізи, знайти гармонійні композиційні та кольорові рішення;
- реалізувати декоративну живописну композицію «Сорочинський ярмарок» у матеріалі, застосовуючи сучасні та традиційні техніки.

Об'єктом дослідження є процес вивчення та осмислення мистецтва декоративного живопису України.

Предметом дослідження є методика виконання декоративної композиції, поєднання народних традицій та сучасних художніх прийомів.

Методи кваліфікаційної роботи, які використовувалися: аналіз літературних і мистецтвознавчих джерел; спостереження за техніками декоративного живопису; експериментальна робота над створенням композиції.

Практичні результати включають розробку й реалізацію декоративної композиції «Сорочинський ярмарок», яка може використовуватися як художній об'єкт у виставковій діяльності або навчальному процесі.

Структура кваліфікаційної роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури та додатків. Основний зміст роботи викладений на 27 сторінках. Загальний обсяг роботи 40 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТВОРЕННЯ ДЕКОРАТИВНИХ ЖИВОПИСНИХ КОМПОЗИЦІЙ

1.1. Основні поняття та особливості декоративного живопису в образотворчому мистецтві

Декоративний живопис є одним із ключових напрямів образотворчого мистецтва, який поєднує естетичну виразність із функціональністю. Його основною метою є прикрашання простору, створення візуальної гармонії та формування емоційного впливу на глядача через використання кольору, форми та ритму. Слово «декоративний» походить від латинського *decorare*, що означає «прикрашати». Відповідно, декоративний живопис акцентує увагу на орнаментальності, стилізації та декоративності композицій. У цьому виді мистецтва важливими є не лише художня техніка, але й концептуальний підхід до відображення ідей. Особливістю декоративного живопису є його здатність перетворювати буденний простір на естетично значущий, надаючи йому емоційної та змістової наповненості.

Цей вид живопису ґрунтується на принципах стилізації, узагальнення форм, гармонії кольору та ритмічного упорядкування елементів. На відміну від реалістичного живопису, декоративний не ставить за мету відтворення об'єктів такими, якими вони є в дійсності, а акцентує увагу на емоційному та символічному наповненні композицій [5].

До характерних рис особливості декоративного живопису можна віднести такі:

Стилізація форми: декоративний живопис вирізняється узагальненими формами та спрощенням деталей. Об'єкти зображення зазвичай не передаються реалістично, а трансформуються у декоративні елементи з виразним художнім характером [12].

Колористика: колір у декоративному живописі відіграє першорядну роль. Використання яскравих, контрастних кольорових рішень є типовою рисою цього

напрямку. Важливе значення надається гармонії кольорів, їхньому психологічному впливу на глядача.

Орнаментальність: у декоративному живописі широко застосовуються елементи орнаменту, які часто мають ритмічну структуру. Орнаментальні мотиви можуть бути як геометричними, так і природними, зокрема флористичними чи зооморфними.

Символізм: символіка є важливим компонентом декоративного живопису, оскільки художники нерідко прагнуть передати глибокі ідеї та концепції через абстрактні образи та умовні форми [2, с.105].

Матеріали та техніки: декоративний живопис може бути виконаний на різних поверхнях, включаючи дерево, тканину, кераміку, скло, стіни тощо. Часто використовуються техніки, такі як фреска, мозаїка, батик, розпис по дереву або тканині.

У контексті кваліфікаційної роботи важливим є уточнення термінології, що стосується декоративного живопису. До ключових понять, які будуть використовуватись у роботі, належать:

Декоративна композиція – художньо організоване поєднання елементів, створене з метою прикрашання певного простору або об'єкта.

Стилізація – процес спрощення або узагальнення реальних форм для підкреслення їхньої декоративності.

Ритм у живописі – повторюваність елементів композиції, яка створює візуальну гармонію та динаміку.

Колорит – сукупність кольорових рішень у композиції, що визначає її емоційний вплив.

Форма – зовнішній вигляд або структура об'єкта, що використовується як основа для художнього зображення.

Розуміння та правильне використання зазначених термінів є необхідною умовою для всебічного аналізу декоративного живопису як явища мистецтва. Крім того, ця термінологія формує методологічну основу для подальших практичних і теоретичних досліджень у межах кваліфікаційної роботи.

Декоративний живопис виконує кілька функцій: естетичну, виховну, символічну та комунікативну. Він є невіддільною частиною культурної спадщини багатьох народів, відображаючи їхній світогляд, традиції та естетичні вподобання [7, с.149]. В українському мистецтві декоративний живопис тісно пов'язаний із народними традиціями, зокрема петриківським розписом, гуцульським розписом, настінними розписами хат (Рис.А.1.5-1.7). Дослідження декоративного живопису дає змогу поглибити розуміння його значення в мистецтві та культурі, а також виявити закономірності у використанні кольору, форми та композиції. Це відкриває широкі можливості для подальшого розвитку цього напрямку, зокрема у контексті сучасного дизайну, цифрового мистецтва та прикладних практик.

Дозволяє розробляти нові підходи до створення художніх композицій у різних галузях:

Архітектура та інтер'єрний дизайн. Декоративні композиції застосовуються для розпису стін, стель, фасадів будівель, текстильного оформлення приміщень тощо.

Дизайн та ремесла. Елементи декоративного живопису часто знаходять втілення у виготовленні меблів, прикрас, посуду, текстилю та інших виробів.

Цифрові технології. Завдяки сучасним програмам для графічного дизайну декоративний живопис виходить на новий рівень, стаючи частиною мультимедіа та цифрового мистецтва.

Таким чином, декоративний живопис має багатогранний характер, поєднуючи у собі як історичні, так і сучасні тенденції. Його унікальність полягає у здатності об'єднувати художню виразність із практичними функціями, слугуючи не лише прикрасою, але й засобом комунікації між митцем та глядачем. Цей напрям мистецтва формувався під впливом культурних, соціальних і технічних змін у різні історичні періоди, відображаючи світогляд суспільства, його традиції, естетичні ідеали та символіку [16].

1.2. Українські народні традиції як джерело натхнення для декоративного мистецтва – історія та яскраві представники

На сьогоднішній день методика декоративного живопису в Україні перебуває на етапі активного оновлення та пошуку нових форм вираження, спираючись при цьому на глибокі національні традиції. Українська школа декоративного мистецтва формувалася протягом століть, і сьогодні вона представляє унікальне поєднання автентики, народної символіки та сучасних тенденцій у мистецтві.

Сучасний стан методики декоративного живопису значною мірою сформований під впливом кількох важливих чинників [20, с.175]:

- *Культурне відродження.* Після здобуття незалежності Україна почала активно відновлювати й популяризувати національні художні традиції, серед яких декоративний живопис посідає чільне місце. Зокрема, це проявляється в популярності петриківського розпису, бойківського та гуцульського орнаменту, а також у використанні народної символіки в сучасних інтерпретаціях.
- *Освітня система.* Художні школи, училища та академії України активно впроваджують у навчальні програми дисципліни з декоративного живопису, які поєднують класичні техніки з новітніми підходами. Студенти вивчають не лише традиційні методи, а й експериментують із новими матеріалами й стилями.
- *Інтеграція в світовий мистецький контекст.* Українські митці все частіше беруть участь у міжнародних виставках, резиденціях та фестивалях, що сприяє обміну досвідом і збагаченню методології декоративного живопису за рахунок глобальних тенденцій.
- *Технологічний прогрес.* Нові цифрові інструменти й можливості дозволяють художникам створювати декоративні композиції не лише вручну, а й за допомогою графічних редакторів, що відкриває нові горизонти для методичного підходу до навчання та творчості.

Отже, сучасний стан методики декоративного живопису в Україні характеризується динамічністю, відкритістю до інновацій і глибоким зв'язком із

культурною спадщиною. Це дає змогу не лише зберігати традиції, а й розвивати їх у нових формах, актуалізуючи декоративне мистецтво для сучасного глядача.

Українське декоративне мистецтво має глибоке коріння, яке сягає давніх часів. Відтоді, як люди почали прикрашати своє житло, одяг та предмети побуту, формувалися основи національної декоративної естетики. Через віки ці традиції збагачувалися, розвивалися і ставали невід'ємною частиною культури українського народу [3, с.190]. Одним із найдавніших проявів декоративного мистецтва були орнаменти, знайдені на керамічних виробах трипільської культури (IV–III тисячоліття до н.е.). Ці геометричні та спіральні візерунки стали основою для формування подальших декоративних мотивів. Протягом середньовіччя розвивалися настінні розписи, дерев'яне різьблення, ткацтво, писанкарство та інші види мистецтва, які стали невіддільними від побуту українців.

У XVI–XVIII століттях декоративне мистецтво набуває ще більшого значення, особливо в архітектурі, де з'являються унікальні елементи оздоблення дерев'яних церков, настінні розписи храмів та іконостаси. Цей період є початком усвідомлення декоративного мистецтва як окремої художньої галузі [4, с.152].

Українські народні традиції стали джерелом натхнення для багатьох поколінь митців. Основними темами, які здавна використовувалися в декоративному живописі, були природа, сім'я, релігійні мотиви, життя села та праця. Ключовими елементами традиційного українського декоративного мистецтва є [15, с.64]:

Орнаментальність. Геометричні, рослинні та зооморфні мотиви формують основу багатьох народних технік, зокрема ткацтва, вишивки та розпису.

Колористика. Традиційно використовувалися яскраві, контрастні кольори: червоний, синій, жовтий, зелений, чорний. Кожен колір мав символічне значення, наприклад, червоний асоціювався з життям та любов'ю, зелений — із природою та відродженням.

Символізм. Елементи візерунків несли глибоке смислове навантаження. Наприклад, зображення птаха символізувало щастя, квіти – красу, а дерево життя – зв'язок поколінь. Ці традиції стали основою для розвитку українського декоративного живопису, особливо таких його проявів, як петриківський розпис, гуцульські орнаменти та настінні розписи.

Петриківський розпис – унікальний феномен. Одним із найяскравіших проявів українського декоративного мистецтва є петриківський розпис, що сформувався у Дніпропетровській області в селі Петриківка. Цей розпис визнано культурною спадщиною ЮНЕСКО у 2013 році.

Особливості петриківського розпису: використання природних мотивів: квітів, птахів, листя, ягід; техніка виконання: художники працюють тонкими пензлями, виготовленими зі щетини або котячої шерсті. Основу малюнка часто наносили пальцем; стилізація: зображення мають яскраво виражену умовність і декоративність; символіка: кожен елемент розпису має своє значення, наприклад, калинові грона символізують дівочу красу, дубове листя – мужність, а півень – сонце та щастя. Серед яскравих представників петриківського розпису можна виділити Василя Соколенка, Марфу Тимченко, Тетяну Пату та Федора Панка та багато інших [1]. Їхня творчість сприяла популяризації петриківського розпису на міжнародному рівні.

Гуцульське мистецтво. У Карпатському регіоні розвивалися такі види декоративного мистецтва, як дерев'яне різьблення, настінний живопис та інкрустація. Гуцульські мотиви вирізняються багатством геометричних орнаментів, використанням яскравих кольорів та унікальних технік, наприклад, розпису кахлів.

Настінні розписи. У центральних і південних регіонах України розповсюдженою була традиція розпису інтер'єрів хат. У декорі стін часто використовували рослинні орнаменти та зображення тварин. Ці малюнки виконували не лише естетичну функцію, а й символічну: вони оберігали родину від злих сил [18, с.60].

Вишивка є ще одним важливим проявом українських декоративних традицій (Рис.А.1.8). Кожен регіон мав свої характерні мотиви та кольори. Наприклад, полтавська вишивка відома білим шиттям, а буковинська – багатством яскравих кольорів і геометричних візерунків [9, с.33].

Українське мистецтво декоративного живопису багате на талановитих митців як минулого так і сучасного, які зберегли і розвинули народні традиції [21]. Художник стає послідовником національних традицій і тому яскравим прикладом є творчий доробок наступних митців, серед котрих є:

Катерина Білокур – відома художниця, яка у своїх роботах використовувала традиційні народні мотиви. Її квіткові композиції, такі як «Цар-кокос», є прикладом поєднання декоративності та глибокого символізму (Рис. А.1.1).

Марія Примаченко – представниця народного примітивізму та наївного мистецтва, чії роботи надихають багатством кольорів, такі як «Українські танцюристи», є прикладом поєднання фантастичними образами і декоративною виразністю (Рис. А.1.2). Її творчість стала джерелом натхнення для багатьох митців у різних країнах світу [23, с.45].

Тетяна Пата – одна з найвідоміших майстринь петриківського розпису, яка зробила великий внесок у розвиток і популяризацію цього виду мистецтва. Яскравим прикладом її творчості є картина «Зозуля на калині» (Рис.А.1.3).

Вікторія Проців – львівська художниця, випускниця Львівської академії мистецтв. Вирісши у творчій родині, вона розвинула уяву й сміливість, що допомогли їй заявити про себе як самобутній митець. Її стиль упізнаваний, а творчий шлях швидко привів її до власної ніші в мистецтві, наприклад її картина «Наречена» (Рис.А.1.4).

Ольга Пілюгіна – видатна майстриня гобеленів та килимів у техніці ручного ткацтва, народилася 7 жовтня 1982 року в м. Решетилівка Полтавської області в родині художників Євгена та Лариси Пілюгіних. З дитинства захоплювалася мистецтвом і в 11 років створила свій перший гобелен. Нині Ольга – заслужений майстер народної творчості України, автор понад 150

унікальних гобеленів, член Національних спілок художників і майстрів народного мистецтва України, лауреат численних премій.

Віра Барінова-Кулеба — майстриня українського живопису. Її полотна, сповнені автобіографічності, відображають трагедії Голодомору, колективізації, Другої світової війни, а також красу й багатство українського села. Роботи художниці продавалися на аукціонах Sotheby's і Christie's, а її виставки проходили в Україні, США, Великій Британії, Франції, Німеччині та Китаї.

Матеріали здійсненого обстеження дозволяють узагальнити вище сказане, а саме що українські народні традиції є невичерпним джерелом натхнення і для мистецтва декоративного живопису також. Багатство мотивів, кольорів і символіки дозволяє митцям створювати унікальні твори, які поєднують глибоку духовність, національну ідентичність і художню виразність. Вивчення цих традицій сприяє збереженню культурної спадщини та її інтеграції у сучасний художній процес, підтверджуючи важливість декоративного живопису як засобу збереження та передачі національних цінностей.

1.3. Жанрові особливості та художні образи у декоративних живописних композиціях «Сорочинського ярмарку»

Сорочинський ярмарок – це одне з найбільших і найвідоміших свят у народному календарі, що відображає не тільки торговельні відносини, а й глибокі соціальні та культурні традиції українського народу. Втілення цього сюжету в декоративному живописі вимагає особливого підходу, що поєднує реалістичне зображення з емоційною виразністю. Художники, які працюють на тему ярмарку, часто акцентують увагу на таких аспектах, як загальна атмосфера свята, веселість і захоплення від різноманіття товарів та народних традицій. Ярмарок є важливим центром соціального життя, де обмінюються не лише товарами, але й досвідом, емоціями, культурними надбаннями [22].

Історія Сорочинського ярмарку налічує понад 300 років. Перші згадки про ярмарок у Великому Сорочинці з'являються в історичних джерелах у середині XVIII століття, хоча існує думка, що він був значно старішим. Це був важливий

торговий захід, що об'єднував не тільки місцевих жителів, а й людей з інших міст і сіл України, а також з різних країн. Ярмарок у Сорочинцях був досить масштабним і різноманітним, об'єднуючи торгівлю товарами, ремеслами, а також релігійними та культурними подіями. Тут можна було придбати не тільки сільськогосподарську продукцію, але й різноманітні ремісничі вироби, одяг, посуд, а також шедеври народного мистецтва.

Сорочинський ярмарок відігравав важливу роль у соціальному та культурному житті українського села. Всі верстви населення, від селян до дворян, з'їжджалися на нього, щоб не тільки здійснити покупки, але й обмінятися новинами, познайомитися з людьми з інших регіонів, обговорити важливі суспільні питання. Ярмарок був не лише комерційним заходом, а й соціально-культурною подією, на якій відбувались народні гуляння, музичні виступи, танці, пісні, театралізовані вистави. В ньому брали участь артисти, ремісники, торговці, музиканти, що створювало особливу атмосферу свята.

Тема «Сорочинського ярмарку» займає важливе місце в українському декоративному живопису, що відображає народну культуру, побут, соціальні традиції та емоційні переживання людей. Ярмарок, як культурне явище, є не лише місцем торгівлі, але й святом, яке об'єднує різноманітні соціальні верстви. Тому сцени, що відтворюють атмосферу Сорочинського ярмарку, виконані в жанрі народної сценки, є багат шаровими як з точки зору змісту, так і з точки зору художніх прийомів. Однією з головних жанрових особливостей декоративних композицій «Сорочинського ярмарку» є акцент на сценах повсякденного життя, наповнених соціальними характеристиками. Жанр «жанрової сцени» дозволяє художникам відобразити яскраві моменти народного життя, створюючи образи, що не лише зображають події, але й передають їх емоційне забарвлення [26, с.78].

Серед різновидів композицій можна виділити кілька основних:

- сцени масових народних свят. В таких композиціях часто зображено суцільну картину святкового ярмарку, де фокус на комунікації між людьми, танцях, піснях і різноманітних забавах. Такі сцени переповнені кольорами,

динамікою, жвавою атмосферою, що передає гармонію соціальних зв'язків, радості та веселощів;

- індивідуальні сцени з портретами персонажів. Вони відображають не лише побут, але й людські стосунки, емоції учасників ярмарку. Індивідуальні портрети чи міні-сцени допомагають розкрити характери героїв через міміку, жест, а також показують взаємодію між різними соціальними групами – селянами, ремісниками, торговцями, що є важливим елементом ярмаркової культури;

- пейзажні композиції з елементами ярмарку. Художники часто включають в свої роботи не тільки фігури людей, але й елементи навколишнього середовища, яке втілює атмосферу події. Тут пейзаж служить фоном для дійства, що підкреслює місце та значення ярмарку в житті села. Такий підхід дозволяє створити гармонійний зв'язок між природним і культурним, народним і природним середовищем.

Тематичні композиції «Сорочинського ярмарку» не лише зображують події, а й несуть глибоке символічне навантаження. У таких роботах особливу увагу приділяється зображенню людей та їхніх емоцій. Зображення персонажів передає не лише фізичний стан героїв, але й їхній духовний світ, соціальний статус, настрій. У творах часто використовуються образи з характерними рисами – емоційні вирази обличчя, поза, рух. Наприклад, радісна жіноча посмішка, запалений вираз обличчя, що говорить про оптимізм і задоволення від свята, є важливим засобом передачі ідеї ярмарку як місця не лише для торгівлі, а й для особистих зустрічей і соціальних контактів. У декоративних композиціях часто акцентують увагу на різноманітті товарів, що виставлені на ярмарку. Вони символізують не тільки економічні відносини, але й культурне надбання, традиційні ремесла, народне мистецтво [8, с. 256]. Різноманітні керамічні вироби, тканини, предмети побуту стають важливими знаками, що відображають матеріальну та духовну культуру народу. Важливою частиною сцени є й образи народних танців, пісень і весільних обрядів, що часто переплітаються з

торговими діями. Ці ритуали не тільки передають емоційний заряд, але й підкреслюють єдність громади, колективізм, взаємо підтримку.

Художній стиль композицій «Сорочинського ярмарку» органічно поєднує в собі елементи народної культури та мистецтва [17]. Художники в своїх творах активно використовують традиційні для української культури орнаменти, кольори та символи. Ярмаркові сцени насичені яскравими кольорами, такими як червоний, жовтий, зелений та синій, які підсилюють святкову атмосферу та відображають різноманітність народної культури. Використання народного орнаменту на тканинах, вишиванках та предметах побуту також є важливим декоративним елементом, який збагачує композицію та підкреслює глибоке зв'язок живопису з українськими традиціями [10]

З початку XX століття і до сьогодні Сорочинський ярмарок зберіг свою популярність та автентичність. Сучасне свято в Сорочинцях не лише зберігає традиції стародавнього ярмарку, але й постійно розвивається. Сьогодні ярмарок є не тільки місцем торгівлі, але й культурним, освітнім і туристичним заходом, що приваблює не лише українців, але й іноземних гостей (Рис.А.1.9). Сорочинський ярмарок став символом національної культури, народних традицій і звичаїв. Сьогодні він є не тільки економічним заходом, але й важливою частиною культурного життя, де можна побачити виступи фольклорних колективів, народних майстрів, відвідати виставки і події, що демонструють багатство української народної культури.

Отже, жанрові особливості та художні образи декоративних живописних композицій «Сорочинського ярмарку» є багатошаровими та глибоко символічними. Вони відображають не лише зовнішній вигляд народного святкування, а й емоції, традиції, соціальні взаємодії, що наповнюють ці сцени. Через використання жанрових прийомів, символічних образів та національних традицій, художники змогли створити неповторний образ ярмарку, який є важливим елементом української культурної спадщини та образотворчого мистецтва [25, с.63].

Висновки до розділу 1

Відповідно до проведеного дослідження, необхідно узагальнити отримані результати поставленої теми. Таким чином, у першому розділі досліджено теоретичні основи створення декоративних живописних композицій, що є важливим аспектом образотворчого мистецтва. Було визначено основні поняття та специфічні особливості декоративного живопису, що дозволило сформулювати уявлення про його характерні риси, зокрема стилізацію, узагальненість форм, яскраву колористику та орнаментальність. Важливим аспектом аналізу стало розмежування декоративного живопису від інших жанрів та напрямів мистецтва, а також розгляд його функцій та значення.

Особлива увага була приділена українським народним традиціям як потужному джерелу натхнення для декоративного мистецтва. Було досліджено історичний розвиток українського декоративного живопису та його зв'язок із народними ремеслами, прикладним мистецтвом, орнаментами та символікою. Окремо розглянуто яскравих представників цього напрямку, які зробили значний внесок у його розвиток, популяризуючи національні традиції у своїй творчості.

Також у розділі проаналізовано жанрові особливості та художні образи декоративних живописних композицій, зокрема на прикладі «Сорочинського ярмарку». Досліджено ключові художні прийоми, стилістику та характерні мотиви, що наповнюють ці композиції особливою емоційністю, динамікою та національним колоритом. Визначено, що декоративний живопис не лише зберігає культурні традиції, а й слугує засобом художнього осмислення історичних і соціальних тем.

Таким чином, розділ дає цілісне уявлення про сутність декоративного живопису, його джерела натхнення та особливості композиційних рішень. Отримані теоретичні знання є важливим підґрунтям для подальшого дослідження цієї тематики та її практичного застосування у сучасному мистецтві.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНО-ТВОРЧОЇ ЧАСТИНИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В МАТЕРІАЛІ

2.1. Концепція та ідейний задум декоративної композиції «Сорочинський ярмарок»

З метою аргументації концепції та творчого задуму композиції, важливо розглянути значення понять «композиція». Окрім цього, доцільно проаналізувати основні жанри станкового живопису, типи композицій та особливості стилістичних рис народного примітиву [6, с.52].

Поняття «композиція» має кілька трактувань і широко застосовується в таких галузях мистецтва, як образотворче, музичне, архітектура, дизайн, хореографія тощо. У перекладі з латинської слово «composition» означає «спів розташування». Відомий дослідник С. Кучер визначає композицію як гармонійне поєднання формотворчих елементів художнього твору в єдину цілісну систему, що передає ідейно-образний зміст мистецького задуму [11, с.86]. Це формулювання вважається лаконічним, влучним і найбільш вдалим для розуміння сутності терміну.

Композиції також поділяються за характером побудови на замкнуті й відкриті, симетричні та асиметричні, статичні й динамічні [14, с.15]. У представленій творчій роботі обрана замкнута композиція, що має чітко виражений центр, навколо якого логічно групуються інші елементи, спрямовуючи рух глядацького погляду. Крім того, композиція має динамічний характер, що проявляється в русі персонажів та в напрямках, які задають активний візуальний ритм у межах зображення [13, с.101].

Ідейне наповнення декоративної композиції «Сорочинський ярмарок» бере свій початок у глибокому осмисленні традицій українського народного побуту, звичаїв, свят та обрядових дійств, що тісно пов'язані з ярмарковою культурою. У центрі задуму — бажання художньо передати неповторну атмосферу народного гуляння, його багатоголосся, барвистість та емоційну насиченість. Тематика ярмарку вибрана не випадково, адже ярмарки здавна були не лише торговими, а

й соціально-культурними подіями, де концентрувалися життєві прояви народу — від купівлі-продажу до співів, жартів, пісень, традиційних танців та театралізованих виступів.

Сюжет композиції частково ґрунтується на відомому літературному творі Миколи Гоголя «Сорочинський ярмарок», який має виразні риси українського фольклору, елементи фантастики, гумору та сатиричного зображення побуту. Такий підхід дозволив авторів композиції поєднати реальне з умовним, буденне з містичним. Завдяки цьому з'являється багатопланова основа для візуального трактування образів — у композицію органічно вплітаються не лише персонажі сільської ярмарки, а й фольклорні фігури: чорт, відьми, чарівні дівчата, що символізують гоголівську містичну Україну [12].

Візуально композиція має динамічну структуру. Вона побудована на принципі розгорнутого панорамного зображення по колу, яке створює ілюзію простору та руху. Центральним акцентом в центрі є весілля, заповнена людьми, музикою й друзями молодят. По колу весілля, композиція наповнена ятками, возами, дітьми, п'яницями й торговцями. Кожен персонаж, кожен фрагмент композиції відіграє свою роль, утворюючи багат шарову сцену з живим народним дійством. Таке побудування простору дозволяє глядачу ніби самому «поринути» в атмосферу свята, відчувати запах караваю, гомін натовпу, дзвін сміху й співи (Рис.Б.2.2).

Ідейний задум роботи полягає в передачі духу української душі — щедрої, життєрадісної, емоційної та водночас глибоко пов'язаної з природою і духовністю. У «Сорочинському ярмарку» відображено образ народної єдності, національної ідентичності, мистецької спадщини, що розкривається через призму творчої фантазії художника.

Таким чином, декоративна композиція «Сорочинський ярмарок» — це не лише живописне зображення народного свята, а глибокий символ української культури. Вона поєднує в собі історичну пам'ять, художню виразність і декоративну стилістику, створюючи образ, що єднає минуле з сучасним і передає неповторний колорит українського народу.

2.2. Виконання ескізів, начерків, розробка кольорових та композиційних рішень, створення картону до майбутнього твору

Після визначення ідеї та стилістичної концепції майбутньої композиції «Сорочинський ярмарок», наступним етапом творчого процесу стало створення первинних ескізів і начерків. Цей етап відіграє фундаментальну роль у художній практиці, адже саме в цей момент починає формуватися образ майбутнього твору. Художник занурюється у світ фантазії й водночас керується законами композиції, намагаючись візуально втілити концептуальну ідею. Початкові начерки дозволяють відчувати динаміку сцени, окреслити логіку розміщення ключових об'єктів, визначити масштаби, пропорції, взаємодію фігур у просторі та характер зображення (Рис.Б.2.1).

Попередні ескізи зазвичай виконуються олівцем на малих форматах. Такий підхід забезпечує оперативність у фіксації різноманітних ідей, дозволяє експериментувати з композиційними рішеннями, порівнювати кілька варіантів одночасно та швидко обирати найвдаліші. Окрему увагу було приділено пошуку композиційного центру – елемента, що привертатиме основну увагу глядача. Баланс між активними та пасивними зонами полотна, ритм розміщення другорядних елементів – усе це враховується на початковому етапі, щоб надати майбутній роботі цілісності та гармонії [21]. Далі йде більш глибоке опрацювання попередніх начерків, перехід до повноцінних ескізів, які вже мають більш чіткі форми, деталізовані риси та візуальну наближеність до майбутнього завершеного твору (Рис.Б.2.3). Ескізи – це своєрідний міст між задумом і його художньою реалізацією, у яких формується не лише загальна композиція, а й атмосферність, характер персонажів, колористичні акценти. Вони допомагають автору прийняти остаточні рішення щодо вигляду твору, гармонізуючи всі елементи у єдину концепцію [24, с. 21].

У процесі опрацювання кольорового рішення композиції «Сорочинський ярмарок» було створено серію кольорових ескізів із застосуванням сучасних цифрових технологій (Рис.Б.2.5). Цей етап відіграв особливо важливу роль у

формуванні цілісного візуального образу твору, адже колір, як потужний емоційний інструмент, здатен задавати настрій, атмосферу та навіть розкривати характер подій і персонажів. Головною метою цієї роботи стало віднайдення колористичного рішення, яке найповніше відповідало б загальному емоційному тону композиції, її динаміці та настрою (Рис.Б.2.8). Під час розробки колірної гами було ретельно враховано принципи кольорового контрасту, взаємодії теплих і холодних відтінків, а також декоративність — рису, притаманну стилістиці народного примітивізму [19, с.30]. В основу колористичного рішення лягли насичені та виразні кольори — червоний, синій, жовтий та помаранчевий. Вони не лише підкреслюють святковий, урочистий характер сцени, а й асоціюються з традиційними символами радості, життєвої сили, тепла та щедрості, що є невід’ємною частиною ярмаркової культури.

Додаткового декоративного акценту композиції надають елементи українського народного орнаменту, які були органічно вплетені в загальний художній образ. Вони не лише збагачують візуальний ряд, а й посилюють етнічну ідентичність роботи, створюючи відчуття національної самобутності та культурного спадку. Особлива увага була приділена деталізації образів персонажів, зокрема їхньому одягу — вишитим сорочкам, головним уборам, взуттю, прикрасам. Такий підхід забезпечив історичну достовірність, водночас зберігаючи художню узагальненість і стилістичну цілісність твору.

На основі пророблених начерків і кольорових варіантів було виконано картон — повноцінний, деталізований підготовчий малюнок у масштабі до фінального твору (Рис.Б.2.4). Картон є завершальним етапом перед переходом до основної роботи, оскільки дозволяє остаточно закріпити композиційну структуру, перевірити взаємодію кольорів і форм, а також деталізувати зображення з урахуванням стилістики декоративного мистецтва. Особливу увагу приділили світлотіньовому вирішенню, що навіть у декоративному підході відіграє важливу роль у створенні глибини та об’єму (Рис.Б.2.7). Через стилізовані плями світла й тіні вдалося підкреслити ритм композиції та виокремити акценти. Хоча загальний підхід залишався площинним —

характерним для народного примітивізму — світлотіньова гра сприяла підвищенню виразності художньої мови.

У процесі роботи над картоном проводилась додаткова корекція окремих елементів композиції з урахуванням їх функціональної ролі у загальній структурі твору. Зокрема, уточнювалися пози, жести та міміка персонажів для більш емоційної виразності, а також взаємодія між героями, що створює враження живого діалогу в середині картини. Детально опрацьовано архітектурне й предметне оточення — торгові лавки, хатки, декоративні рушники, візерунки на посуді й народні іграшки — як важливі носії українського побутового і мистецького контексту. На цьому етапі активно застосовувалися знання з композиційної організації площини: було використано правило «золотого перетину», діагональні осі, симетрію та асиметрію, що забезпечили рівновагу в розташуванні елементів [17]. Також перевірялась гармонія між негативним і позитивним простором, щоб уникнути перевантаження або, навпаки, порожнечі в окремих зонах твору. Картон виконано з урахуванням умовності форми, площинності зображення, стилізованого трактування персонажів і предметного середовища. Важливо було передати відчуття народного свята, багатоголосого людського натовпу, театральності події — усіх характеристик, що властиві сюжетам, пов'язаним із ярмарком. Особливу увагу приділено пластичній виразності лінії, узагальненню форм і чіткості силуетів.

Окрім того, розробка картону дозволила визначити остаточний темпоритм композиції — чергування спокійних і динамічних ділянок, варіацій у масштабі персонажів, повторів декоративних мотивів, що створюють відчуття народної мелодії, візуального ритму ярмаркового шуму. Таким чином, картон виконує не лише роль технічної основи, але й виконує функцію ключового етапу художнього осмислення всієї ідеї.

Таким чином, процес створення ескізів, начерків і картону виступає важливою підготовчою основою для подальшого виконання декоративної композиції. Він дає змогу уникнути помилок у фінальному творі, забезпечити цілісність образу та досягти високого художнього рівня майбутньої роботи.

2.3. Технічні аспекти реалізації композиції: матеріали, техніки, етапи роботи

Реалізація декоративної композиції «Сорочинський ярмарок» вимагала не лише глибокого творчого осмислення, а й чітко продуманого технічного процесу, який забезпечував цілісність та професійний рівень виконання твору. Підготовка до практичної реалізації передбачала ретельний вибір відповідних матеріалів, з урахуванням їхніх експлуатаційних якостей, довговічності, фактурних властивостей та здатності передавати задуману колористичну гаму. Особливу увагу було приділено вибору основи для живопису — поверхня мала бути рівною, добре заґрунтованою, здатною витримати багатошаровість живописного покриття [3].

Подальший процес створення композиції складався з кількох чітко структурованих етапів. На початковій стадії художник переніс ключові контури з ескізу на основу, дотримуючись точного масштабування й розташування основних елементів згідно з попередньо продуманою композицією (Рис.Б.2.6). Далі відбулося поетапне нанесення кольорів — спочатку прописувались загальні площини, фонові елементи, після чого поступово уточнювалися деталі, моделювалися об'єми, вводились світлотіньові градації, що надавали зображенню глибини й просторовості.

Фінальний етап роботи полягав у ретельному опрацюванні дрібних деталей — декоративних мотивів, візерунків, елементів одягу, аксесуарів, облич персонажів. Саме ці нюанси створюють завершений вигляд композиції, надаючи їй виразності, живості й характерного національного колориту. Композиція була доведена до стану художньої завершеності, у якому технічне втілення і творчий задум злилися в єдиний гармонійний образ.

Матеріали. Для створення декоративної композиції «Сорочинський ярмарок» було обрано олійні фарби як основний живописний матеріал. Вони забезпечують яскравість, насиченість кольору та дозволяють багатошарове нанесення без втрати тону, що особливо важливо для декоративної манери [7].

Початковий рисунок переносився графітовими олівцями середньої м'якості. У процесі роботи використовувались м'які синтетичні пензлі різного розміру — для точного опрацювання як загальних площин, так і дрібних деталей. Допоміжні матеріали включали палітру, художній розчинник. Основа — італійське полотно на підрамнику — була обрана за свої властивості: воно не деформується, утримує фарбу та дозволяє досягти площинної декоративності, характерної для народного примітивізму. Завдяки цьому матеріально-технічному комплексу вдалося повністю реалізувати задум автора в єдиному стилістичному ключі.

Підготовчий етап. Робота почалась за допомогою олівця було перенесено контури композиції з картону-ескізу на основну площину. Основна увага приділялась точному відтворенню пропорцій, розміщенню головних фігур і збереженню цілісної побудови сценічного простору. Надалі було тонування полотна фарбою, щоб позбутися білого шару.

Початковий етап живописної реалізації декоративної композиції «Сорочинський ярмарок» розпочався з підмальовку — закладення основ кольорових масивів, загального ритму композиції та співвідношень світла й тіні. Цей етап мав на меті сформувати міцну основу для подальшого опрацювання деталей. Колірна гама від самого початку будувалась на яскравих контрастах — насичені теплі та холодні тони використовувалися для створення глибини простору, розстановки акцентів та емоційного наповнення сцен. Основні кольори — червоний, синій, жовтий, зелений, помаранчевий — були обрані не випадково: вони символізують свято, радість, енергію, життєствердний дух народного ярмарку, а також багатство культурного контексту [15].

Наступним етапом стало поступове, ретельно продумане промальовування всіх композиційних елементів — від фігур персонажів до предметного середовища. При цьому ми свідомо дотримувалися декоративного підходу: форми трактувалися умовно, з акцентом на узагальнення, виразність силуетів та ліній. Особливу роль відіграв локальний колір — чітке, цільне заповнення форм без складних градацій, що характерно для декоративного живопису.

Орнаментальність простежувалася як у зображенні одягу та архітектурних деталей, так і у фоні, підсилюючи враження святковості й стилістичної єдності.

Окрема увага приділялася зображенню облич персонажів, адже саме через міміку, погляд, вираз очей та жести розкривався емоційний настрій героїв, їхня залученість до подій, внутрішній світ. Завдяки цьому композиція набула не лише декоративної, а й психологічної глибини — глядач мав змогу «читати» сюжет, співпереживати персонажам, відчувати динаміку ярмаркової атмосфери.

Фінальне опрацювання. Заключний етап включав уточнення деталей, гармонізацію кольорових співвідношень, посилення силуетності, а також декоративне підсилення — елементи вишивки на одязі, візерунки на лавках і дрібні елементи народного побуту. Композиція поступово набувала завершеного вигляду — яскравого, емоційного та структурно цілісного. Згідно з цим зробимо узагальнення, а саме: весь технічний процес — від підготовки до фінальної фази — виконувався у відповідності до традицій декоративного живопису, адаптованого під індивідуальну манеру автора. Завдяки послідовному й уважному підходу вдалося не лише втілити художній задум, а й досягти професійного рівня виконання, що гармонійно поєднує народні традиції з сучасним поглядом на візуальну культуру.

Кожен етап — від концептуального формулювання ідеї до остаточного завершення композиції — був підпорядкований єдиному художньому задуму, що базується на осмисленні національної тематики, переосмисленої крізь призму авторського бачення. Процес створення твору передбачав не лише технічне виконання, а й постійне естетичне осмислення — від добору візуальних акцентів до тлумачення культурних символів. Особливу роль у цьому відіграла колористична система, яка не тільки підкреслює настрій та атмосферу, а й виступає носієм смислового навантаження, наближаючи глядача до глибшого розуміння образів і подій [23].

У результаті виконаної роботи композиція «Сорочинський ярмарок» постає як візуальне полотно, в якому злагоджено переплітаються елементи традиційної народної культури, символіка українського декоративного

мистецтва та сучасні підходи до зображення простору, кольору і руху. Такий твір можна розглядати як своєрідний міст між минулим і сучасним — мистецьку інтерпретацію національної пам'яті, втілену у художній формі, що резонує з глядачем через яскравість, емоційність та пізнаваність.

Таким чином, завершена композиція є не лише декоративним твором, а й прикладом глибокого культурного осмислення, де кожен елемент — від вишивки на сорочці до загальної ритміки кольору — працює на розкриття головної ідеї: показати живу, емоційно насичену й духовно багату атмосферу українського ярмарку як вияв національної душі.

Висновки до розділу 2

У другому розділі кваліфікаційної роботи було детально розглянуто процес реалізації творчого задуму декоративної композиції «Сорочинський ярмарок» — від первинної ідеї до її втілення в художньому матеріалі. Основною метою цього етапу було поєднання теоретичних знань із практичними навичками в галузі декоративного живопису та створення завершеного мистецького твору, що відповідає обраній стилістиці — народному примітивізму.

Робота над ескізами й начерками дала змогу сформувати візуальний образ композиції, з'ясувати структурні, пропорційні та просторові взаємозв'язки основних елементів, а також віднайти оптимальне композиційне рішення. Опрацювання кольорових варіантів дозволило досягти гармонії кольорової гами, відповідно до національного характеру теми та емоційного змісту твору. Створення картону стало підсумком підготовчої роботи та основою для точної реалізації художнього задуму.

Технічна реалізація твору передбачала ретельний добір матеріалів і засобів виразності. Використання олійних фарб і декоративного підходу до трактування форм дозволило передати образний зміст і стилістичні особливості українського народного мистецтва. Завдяки поетапній організації роботи — купівлі полотна до

фінального оздоблення — було досягнуто завершеності, виразності та технічної якості композиції.

Таким чином, практично-творча частина кваліфікаційної роботи є результатом комплексного підходу, що об'єднує аналітичне мислення, творче бачення, знання технік декоративного живопису й національно-культурного контексту. Отримані результати свідчать про готовність автора до самостійної художньої діяльності в обраній сфері, а сама композиція є вагомим прикладом осмислення традицій через призму сучасного мистецького мислення.

ВИСНОВКИ

У ході виконання кваліфікаційної роботи на тему «Методика виконання декоративної живописної композиції “Сорочинський ярмарок”» було досягнуто поставлену мету - створення декоративної композиції, що ґрунтується на національній тематиці та поєднує традиційні й сучасні засоби виразності українського декоративного живопису. Відповідно до завдань, визначених у дослідженні, зробимо такі *висновки*:

1) Історичний та культурний контекст “Сорочинського ярмарку” було розкрито у підрозділі 1.2, де проаналізовано традиції ярмаркової культури в Україні, особливості народних свят, фольклорні мотиви, а також звернено увагу на вплив творчості М. Гоголя як літературного джерела, що надихнуло на створення образної структури композиції.

2) Особливості декоративного живопису та засоби виразності в українському народному мистецтві було досліджено у підрозділі 1.1. Тут проаналізовано характерні риси стилю народного примітивізму, площинність, узагальнення форми, декоративність лінії, яскраву локальну кольорову палітру, а також символіку, орнаментальність та стилізацію, що стали основою стилістичного вирішення майбутньої роботи.

3) Аналіз прикладів декоративного мистецтва, що відображають народні традиції, проведено в теоретичній частині дослідження: розглядались твори майстрів народного живопису, петриківський розпис, декоративні панно, інтерпретації фольклору в сучасному мистецтві. Це дозволило виокремити художні прийоми, які пізніше лягли в основу авторського задуму.

4) Розробка концепції композиції охоплювала повний цикл творчої підготовки, розкритий у підрозділах 2.1 і 2.2. Було створено серію ескізів, начерків, обрано найвдаліші композиційні варіанти, опрацьовано кольорові рішення. Працюючи з концепцією, автор шукав баланс між реальністю й умовністю, побутом і міфологічними образами, що характерно для народного світогляду.

5) Реалізація живописної композиції в матеріалі, що розкривається в розділі 2.3, включала всі етапи технічної роботи: підготовку основи, перенесення композиції, підмальовок, розпис основних сцен, деталізацію образів, опрацювання декоративних елементів, а також покриття захисним шаром лаку. Робота була виконана в техніці акрилового живопису, що дозволила зберегти яскравість кольорів та чіткість контурів.

У результаті виконання кваліфікаційної роботи було продемонстровано вміння працювати з візуальним матеріалом, аналізувати історико-культурні джерела, створювати композицію з дотриманням принципів декоративного мистецтва. Композиція «Сорочинський ярмарок» стала втіленням поєднання народної естетики, авторського стилю та технічної майстерності.

Таким чином, усі поставлені завдання було виконано повністю, що підтверджує досягнення мети дослідження та готовність автора до професійної художньої діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бібліотека українського мистецтва. URL: https://uartlib.org/ukrayinski-hudozhniki/?srsltid=AfmBOoep0yOJQbjz-iKMNxRjfltJ4iCtWhkLjApR7OMYLMuXF9A_ksn (дата звернення 07.03.2025).
2. Бова В. Символізм християнсько-язичницького синкретизму у культурному житті українців. Переяславіка: зб. наук. ст. *Переяслав Хмельницький*: Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав». Хмельницький, 2018. С. 102–110.
3. Борисенко В. Традиції і життєдіяльність етносу. На матеріалах святково-обрядової культури українців: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. Київ, Унісерв, 2000. 190 с.
4. Гулей О. В. Декоративно-прикладне мистецтво: Навчальний посібник. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2010. 152 с.
5. Декоративний живопис. URL: https://studbooks.net/1274790/pedagogika/teh-nologiya_vypolneniya_dekorativnogo_natyurmorta (дата звернення: 04.05.2025).
6. Денисенко С. Основи композиції, і проектної графіки: навч. посіб. елект. видан. Київ, 2021. 52 с. URL: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/53250/1/OKiПГ_Денисенко.pdf
7. Живопис : навч. посіб. // за ред. О. Чирва та ін. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекет., 2021. 149 с.
8. Захарчук-Чугай Р. В., Антонович Є. А. Українське народне декоративне мистецтво: Навч. посіб. Київ: Знання, 2012. 342 с.
9. Колеснікова А. Особливість семантики української вишивки. *Легка промисловість*: щокв. наук.-виробн. журн. 2016. №1. С. 32–35.
10. Кольори народної вишивки та їх значення. Етнохата. URL: <https://etnoxata.com.ua/statti/vishivanki-istorija-i-suchasnist/tsveta-narodnojvyshivki-i-ih-znachenie/> (дата звернення: 23.03.2025).

11. Кучер С. Спеціальний малюнок та основи композиції: навчал. метод. посіб. Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний університет, 2017. 234 с.
12. Пархоменко Д. М. Поняття «стилізації» в декоративній композиції. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/other/53nov2020/18.pdf> (дата звернення 15.12 2024)
13. Пічкур М. Теорія і практика композиції : навч. посібник. Харків: ПромАрт, 2021. 248 с.
14. Потрашкова Л. Основи композиції та дизайну: навч.посіб. Харків :ХНЕУ, 2007. 150 с.
15. Саркісян М. С. Народні традиції у монументально-декоративному мистецтві України ХХ ст. *Арт-простір*. Київ : Університет ім. Б. Грінченка. 2015. Вип. 1. С. 62–66.
16. Смоляр О. Сучасний монументально-декоративний живопис у дизайні громадського інтер'єру готелів м. Києва. URL: http://aphnjournal.in.ua/archive/36_2021/part_3/6.pdf REFERENCES (дата звернення 06.03.2025).
17. Стиль і художній метод як основні поняття мистецтва. ОСВІТА.UA. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10744/> (дата звернення: 11.04.2025).
18. Студенець Н. В. Мистецтво хатнього розпису Східного Поділля першої третини ХХ століття у краєзнавчій діяльності трудшкіл. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2014. Вип. 20(2). С. 60-63. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uk_msshr_2014_20\(2\)_17](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uk_msshr_2014_20(2)_17) (дата звернення 07.03.2025).
19. Супрун А. Примітивізм у світовому і українському мистецтві. Молода наука-2017: зб. наук. пр. студентів, аспірантів і молодих вчен. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. Т. 1. С. 30–31.
20. Сучасне українське декоративне мистецтво: збереження національної своєрідності в умовах глобалізації: монографія. НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2019. 240 с. URL: <https://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/monografiji/2019/glob.pdf> (дата звернення 06.03.2025)

21. Сучасні митці декоративного живопису. URL:<https://life.pravda.com.ua/culture/2009/01/21/13015/> (дата звернення: 15.04.2025)

22. Сюжетний живопис та графіка у образотворчому мистецтві. Print4You магазингалерея. URL:<https://print4you.com.ua/ua/about/oproekte/> (дата звернення: 11.04.2025).

23. Творчість представників наївного мистецтва / за ред. О. Колісник та ін. *Актуальні проблеми сучасного дизайну* : зб. матеріалів Міжнар. науково-практ. конф. у 2 т. (м. Київ, 22 квітня 2021 р.). Київ : КНУТД, 2021. Т. 2. С. 49–52.

24. Шевнюк О. Л. Словник термінів образотворчого мистецтва: Навч. посіб: Вид.2-ге, виправлене і доповнене. Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2015. 100 с.

25. Щербань О. О. Символічна функція художнього образу. *Вісник НТУУ – КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка*. Київ, 2010. Випуск 2. С. 65–69.

26. Яців Р. Художня культура: навчальний посібник для вчителів ВНЗ та студентів художніх ВНЗ. Частина 1. Львів, 2009. 88 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Ілюстрації до розділу 1

Рис.1.1. Катерина Білокур. Натюрморт. Цар Коло (1949)

Рис.1.2. Марія Примаченко. Українські танцюристи (1983)

Рис.1.3. Тетяна Пата. Зозуля на калині (1960)

Рис.1.4. Вікторія Проців. “Наречена” (1983)

Рис.1.5. Петриківський розпис

Рис.1.6. Гуцульський розпис

Рис.1.7. Розписування хат

Рис.1.8. Українська вишивка

Рис.1.9. Сорочинський ярмарок на Полтавщині

Ілюстрації до розділу 2

Рис.2.1. Пошуки ескізів, первинних образів

Рис.2.2. Першопочатковий ідейний задум композиції

Рис. 2.3. Начерки окремих груп людей для вдалого розміщення композиції

Рис. 2.4. Картон для кваліфікаційної роботи

Рис. 2.5. Колористичні пошуки (ескізи)

Рис. 2.6. Робота над оригіналом: перенос з картону на полотно

Рис. 2.7. Тональне вирішення ескізу

Рис. 2.8. Колористичні пошуки